

Henna Helmi Heinonen

Sairausten voittamat

ÄITI JA ISÄ

TAMMI

Henna Helmi Heinonen

Sairausten voittamat

ÄITI JA ISÄ

KUSTANNUSOSAKEYHTIÖ TAMMI
HELSINKI

Tämän kirjan kirjoittamisen mahdollisti
Taiteen edistämiskeskuksen Pohjanmaan taidetoimikunta.

© 2016 HENNA HELMI HEINONEN JA KUSTANNUSOSAKEYHTIÖ TAMMI

ISBN 978-951-31-8473-5

PAINETTU EU:SSA

Äidille, isälle ja Panulle

Alkusanat

Tämä kirja kertoo minun perheeni elämästä vuosina 2010–2013. Nuo vuodet menivät eri tavalla kuin kukaan meistä halusi tai etukäteen suunnitteli. Koimme ja opimme paljon – muun muassa sen, että elämää ei voi suunnitella.

En suunnitellut myöskään tämän kirjan kirjoittamista. Kirja kertoo siitä, miten vanhempani sairastuivat ja kuolivat syöpään, eikä sellaista kirjaa toivo kukaan kirjoittavansa. Äitini sairastui ensin. Hänen sairastaessaan en vielä kirjannut tapahtumia ylös. Ne olivat vain osa elämää, jotka muistin pinnistelemättä. Äidin lähestyessä kuolemaa aloin kaivata vertaiskokemuksia. Suoras-taan janosin muiden kokemuksia siitä, millaista on seurata läheisen kuolemista syöpään. En löytänyt niitä. Vain syövästä selvinneiden tarinat kerrottiin – kuolleista vaiettiin. Erityisesti mieleeni jäi erään äidin haastattelu, jonka lapsi oli kuollut syöpään. Hän totesi haastattelussa, että kaikki puhuvat siitä, että 90 prosenttia selviytyy, mutta kukaan ei puhu siitä, että yksi kymmenestä sairastuneesta kuolee.

Minun äitini sairasti munanjohdinsyöpää ja isäni haimasyöpää. Selviytymisprosentit ovat niissä toisenlaiset kuin leukemiassa: Viiden vuoden kuluttua diagnoosista on elossa 30–45 prosenttia munanjohdinsyöpää sairastavista. Haimasyöpädiagnoosin saaneilla vastaava luku on 2,5 prosenttia. Silti syöpäkuolemasta on tapana vaieta. Ehkä se koetaan häpeäksi tai ehkä sitä pelätään. Ehkä se on liian kipeä asia kirjoitettavaksi.

Minulle kirjoittamisen tarve tuli, kun isä sairastui heti äidin hautajaisten jälkeen. Oli pakko kirjoittaa ulos kaikki äidin kanssa koettu ja tehdä tilaa uusille kokemuksille. Uudelle taistelulle, uudelle tuskalle, uudelle luopumiselle. Ensimmäin kirjoitin vain tapahtumia ylös, mutta ne ottivat nopeasti kirjan muodon. Isän elämän alkaessa lähestyä loppuaan huomasin olevani taas samassa tilanteessa: etsin vertaiskokemuksia, joita ei ollut. Pohdin taas, miksi syöpäkuolemasta ei puhuta. Siitä oli jo tullut minulle ihan tavallista. Ei kaunista eikä lyyristä, mutta tavallista. Oivalsin, että minä voisin kertoa vertaiskokemuksen toisille tarvitseville.

Yllättäen *Sairauden voittamat* oli helppo kirja kirjoittaa: olen vain kirjannut kaiken ylös niin todellisena kuin muistan ja tunsin. Joitain tapahtumia tai niiden keskinäistä järjestystä oli vaikea muistaa, sillä lääketieteellisiä ilmaisuja oli niin paljon ja erilaisia askeleita eteen ja taakse oli kauhean paljon. Lunttasin sähköposteista ja ystäväni kanssa vaihtamistani viesteistä. Pyysin muistikuvia sukulaisilta. On syytä vielä alleviivata, että lääketieteeseen liittyvät yksityiskohdat olen kirjoittanut niin hyvin kuin muistan ja ymmärrän ja olen ne parhaani mukaan tarkistanut. Silti nekin ovat vain omia muistojani ja omaa ymmärrystäni, eikä niitä tule ottaa faktana eikä vertailukohtana kenenkään toisen syöpäsairauden hoitoon.

Haluan korostaa, että kirjoitan syöpäkuolemasta etäältä. Asuin 350 kilometrin päässä äidistä ja isästä koko heidän sairastamisensa ajan. Tapasimme toki usein, mutta en ollut fyysisesti heidän vierellään. En siivonnut jälkiä, tarjonnut lääketabletteja enkä tuonut mehua vuoteen vierelle. En pysty kirjoittamaan niistä asioista, vaan omista kokemuksistani omasta näkökulmastani. Toisaalta ehkä juuri siksi pystyn kirjoittamaan syöpäkuolemasta – vaikka olin sitä lähellä, oli myös etäisyyttä.

Olen pohtinut, mitä äiti ja isä ajattelisivat tästä kirjasta. He elivät tavanomaista, vaatimatonta elämää, eivätkä he pyytäneet päästä kirjan päähenkilöiksi. He olivat kuitenkin mielipiteis-

sään vahvoja ihmisiä, jotka välittivät muista ihmisistä. Minua he tukivat aina kaikissa tavoitteissani ja haaveissani eivätkä koskaan vähätelleet minua. He uskoivat, että minä voisin muuttaa asioita, ja uskon, että he olisivat ylpeitä, jos tämä kirja muuttaa jotain.

Mitä sitten tulisi muuttaa?

Käsityksemme syöpäkuolemasta. Se ei ole häpeä vaan yleinen kohtalo. Joka viides suomalainen kuolema on syöpäkuolema. Syöpäliiton antamien tilastojen mukaan syöpään sairastuu vuosittain 30 000 suomalaista, joista noin joka kolmas kuolee tautiinsa. Syöpäkuolemasta tulisi voida puhua avoimesti – itse asiassa kuolemasta yleensäkin pitäisi puhua enemmän. Kuolema on ulkoistettu sairaaloille ja hautausmaille. Kuolemanpelossamme yritämme parantaa sellaisiakin sairaita, jotka kärsivät hoidoista enemmän kuin kärsisivät kuolemasta. Meidän tulisi tutustua lähemmin kuolemaan, jotta pelko vähenisi ja voisimme kokea hyvän kuoleman. Minun äitini ei koskaan saanut sanoa hyvästejä läheisilleen, koska hän pelkäsi kuolemaa ja taistelun häviämistä. Se ei ole oikein.

Ehkä tämä kirja ei vielä sitä muuta. Mutta jos se muuttaa edes jotain, auttaa edes jotakuta, se on ollut kirjoittamisen arvoinen.

Seinäjoella marraskuussa 2015

Henna Helmi Heinonen

I

ÄITI

1.

Alussa oli huhtikuu vuonna 2010. Me – minä, mieheni Matti sekä kolme tytärtämme – olimme vuoden verran asuneet 1980-luvulla rakennettua tiilitaloa Seinäjoella. Nuorin tyttäreemme ei ollut vielä vuotta täyttänyt. Esikoinen puolestaan oli viettänyt keväällä hienot viisivuotisjuhlat kymmenen kaverin kera, keskimäinen täyttäisi syksyllä neljä. Helena, Anja ja Maikki olivat täydellisen epätäydellisiä lapsia ja me täydellisen epätäydellisiä nuoria vanhempia.

Kaikki oli kauhean hyvin.

Suurin huoli sinä keväänä oli se, että viisivuotias tytär tuntui kovin vanhalta.

Edeltävän vuoden aikana elämämme oli mullistunut jo pariin kertaan. Olimme ensinnäkin muuttaneet ikiomaan kotiin. Koskaan aiemmin emme olleet omistaneet asuntoa, vaan olimme asuneet opiskelija-asunnoissa lastemme kanssa. Edeltävä asunto oli ollut kaksio, jossa oli ollut tilaa kokonaiset 48,5 neliötä eli niin vähän, että se puolikaskin oli tarpeellinen. Uusi talo oli suuri, sen päästä toiseen piti huudella, että ollaanko siellä vielä paikalla. Yli 180 neliötä itse remontoitua taloa.

Pian muuton jälkeen oli syntynyt Maikki, joka oli tuonut mukanaan elämämme parhaan kesän. Kesä vuonna 2009 oli ollut pitkä ja onnellinen, ehkä elämäni paras. Matti oli pitänyt seitsemän viikon yhtämittaisen loman. Oleskelimme.

Hankimme grillin, makoilimme pihalla vilteillä kaikki viere-
tysten. Juhlistimme ristiäisiä isoilla sukujuhlilla. Muistan niin
lämpimästi, kuinka äiti ja anoppini Sirkka solmivat rieskarullia.

Se oli hyvä muisto. On vieläkin.

Aivan kuin kaikkea hyvää ei olisi jo ollut riittävästi, pitkän
kesän jälkeen olin vielä täyttänyt elämänmittaisen haaveeni:
Äitiysloman avulla olin kirjoittanut kirjan, romaanin nimeltä
Veljen vaimo. Maaliskuun viimeisenä päivänä, vain muutama
viikko ennen näitä hetkiä, joista nyt kirjoitan, olin saanut kir-
jalle kustannussopimuksen. Ensimmäisenä olin soittanut äidille
siitä kertoakseni.

”Ei voi olla totta!” äiti huusi puhelimeen.

Tai ehkä hän huusi jotain muuta, en muista kovin tarkasti.
Huusi joka tapauksessa.

Äiti oli kova lukemaan. Aina. Tietysti hän oli minusta sano-
mattoman ylpeä.

Siihen luotan tätäkin kirjoittaessani.

2.

Äidin ja isän piti tulla meille käymään huhtikuun lopussa. Kah-
della vanhimmalla tyttärellämme – jos heitä nyt vanhoiksi voi
kutsua, kolme- ja viisivuotiaat – oli edessä elämänsä ensimmäinen
taitoluistelunäytös. Äidin ja isän piti tulla ihailemaan lapsenlap-
siaan jäällä. Luistelukoululaiset esittäisivät tuulen värejä, meidän
tytöt nimenomaisesti punaista. Minä väkisin halusin ommella
heille mekot itse, en pyytää äidiltä apua niin kuin aina ennen.

En tahdo ajatella, että se oli enteellistä, mutta ehkä se oli.
Viikkokaudet minä kursin kasaan punaisia mekkoja veluuri-
kankaasta, vaikka tein miljoona virhettä. Kangas oli leikattu

väärään suuntaan, vetoketju irvisti, kaulus kuristi ja niin edelleen. Olin ylpeä itsestäni, kun keksin pussittaa toisen puvun liian löysät hihat – toisen asun kireille hihoille ei voinut mitään, piti vain työntää kädet läpi.

Heidän piti istua vieressämme luistelunäytöksessä. Minun piti osoittaa äidille, että katso noita asuja, minä tein ne niin kuin sinä teit minulle vaatteita pienenä.

Näytös oli kalenterissa sunnuntaina. Jo alusviikolla jonain päivänä äiti sanoi, että heillä on mahatauti. Hän voi erityisen huonosti, mutta jotain outoa oli isänkin mahassa.

”Kyllä se varmaan menee ohi”, äiti sanoi. ”Katsotaan!”

En pitänyt sitä erikoisena. Mahatautia oli liikkeellä meilläkin, Helena oli parhaillaan sairaana ja jännitimme, voisimmeko itsekään osallistua näytökseen.

Perjantaina äiti soitti, että eivät he nyt taida päästä tulemaan, kun olo on edelleen niin huono. Hän ihmetteli myös mahaansa, joka oli paisunut.

”Ihan kuin olisin raskaana”, hän sanoi. ”Ilmaakohan siellä on?”

Vatsanseudun paisuminen kuulosti omituiselta, mutten maltanut pysähtyä kuuntelemaan. Äiti oli huono ottamaan neuvoja vastaan, ja minulla oli edelleen ommeltavana jotain punaista, joka ei ikinä valmistuisi.

Ehkä kehotin menemään lääkäriin, mutta kuten sanottua, äiti oli huono ottamaan neuvoja vastaan.

3.

Luistelunäytös meni juuri niin hienosti kuin se voi kolmi- ja viisivuotiaalta mennä. Taapersivat jäällä ja minä itkin ylpeydestä.

Näytöksen jälkeen oksensin. Mahatauti tuli minullekin.

Maanantaina äiti meni sisätautilääkärille. Hänen sairastamisensa oli jatkunut jo yli viikon eikä tahtonut hellittää. Ruoka ei pysynyt sisällä kummastakaan päästä. Vatsa oli edelleen kovin paisunut, mikä tuntui nyt yhä oudommalta, kun katselin omaa vatsaani, jonka mahatauti oli näivettänyt paljon tavallista pienemmäksi.

”Lääkärin mielestä katsellaan nyt vielä pari päivää”, kertoi äiti kuulostaen kovin positiiviselta, kuten aina. ”Ja ilmaa siellä mahassa kuule on, niin se sanoi!”

Kysyin, millainen lääkäri oli ollut. Iäkkäämpi herrasmies.

”Oikein miellyttävä”, äiti kehui.

Mieleeni välähti hienoisia epäilyksiä. Olin vastikään tehnyt 1,5 vuoden työrupeaman terveydenhuollossa ja muistin hyvin, miten helposti lääkäriltä saattoi mennä tärkeäkin oire ohi, jos joku ei väkisin sitä tuonut esiin. Ihmisiähän hekin olivat. Eikä minun äitini todellakaan tuonut esiin yhtään oiretta, jos ei ollut pakko, siitä olin täysin varma.

En edes ymmärrä, miten hänet saatiin vietyä lääkäriin. Tautihan oli kestänyt vasta viikon.

Vai oliko?

Muistin yhtäkkiä jotain hiihtolomalta: äiti jätti porkkanaraasteen syömättä. Valitteli sen närästävän.

Kukaan ei kiinnittänyt siihen erityisempää huomiota, vaikka jälkikäteen ajateltuna se tuntui omituiselta. Ei porkkanaraaste koskaan aiemmin ollut äitiä närästänyt.

Tosissani taisin huolestua, kun muistin äidin olleen omituisen väsynytkin. Hän ei ollut lähtenyt kesämökilleen, vaikka oli jo huhtikuu, eikä edes hössöttänyt siitä, mitä kaikkea aikoo mökillä tehdä. Muutaman edelliskesän ajan hän oli rakkauksella laittanut hökkelimökkiään Mouhijärvellä. Yleensä hän pölötti jo tammikuun lopussa sisustussuunnitelmistaan sellaisella moottorilla, että minä otin puhelimen korvalta ja lakkaasin kuuntelemasta.

Ettei vaan olisi jotain vakavaa, olin sanonut Matille jo joskus maaliskuussa.

Sitäkin äiti oli valittanut, ettei jaksanut kuntoilla cross-trainerilla. Veljeni Panu oli jättänyt sellaisen taakseen muutettuaan kotoa, reumaatikkoäidille kuntoilulaitteeksi. Äiti oli sanonut, ettei kunto tahtonut millään kohota, äkkiä hengästy.

Nyt hengästyminen oli pahentunut. Se äitiä eniten taisi ihmetyttää. Se hänet sai lääkäriin, ei vatsa.

”Oletko ihan varma, että se on normaalia mahatautia?” minä kysyin äidiltä.

”No, katsellaan”, äiti ilmoitti melkoisen hilpeästi ja huokaisi. Todellakin hengästyminen oli pahentunut. ”Menen keskiviikkona uudestaan.”

4.

Keskiviikkona äidin vointi oli entistä huonompi. Hän ei tahtonut jaksaa kävellä edes vessaan, ja isän piti lähteä mukaan lääkäriin.

”Pyydä siltä lääkäriltä, että pääset sairaalaan”, minä puputin. ”Olet varmaan kuivunut.”

Muistelin ja tuputin hänelle omaa kokemustani edellissyksystä, jolloin olin pahan raskauspahoinvoinnin vuoksi saanut komennuksen prenataaliosastolle tiputukseen. Vuorokausi tipussa oli kummasti kirkastanut oloa.

Olin varma, että äiti on kuivunut. Olin varma, että olen oikeassa. Ihan tyypillistä minulle.

Lääkäri ei kuitenkaan ollut samaa mieltä.

”Otettiin vähän kokeita”, äiti kertoi jälkikäteen, kuulostaen aiempaa väsyneemmältä. ”Että olisiko se vaikka helikobakteeri. Menen perjantaina uudelleen.”

Minä en tiennyt, mitä ajatella. Äiti oli tyhmänrohkea, sen verran tiesin, eikä hän takuulla ollut lääkärissä kertonut kaikkia vaivojaan. Ei ollut puhunut närästyksestä, ei varmasti väsymyksestään, eikä antanut kokonaista kuvaa hengenahdistuksesta. Tiesin sen, mutta 350 kilometrin päässä olin täysin voimaton tekemään sille asialle mitään.

”Entä se vatsa?” kysyin avuttomana. ”Onko se edelleen paisunut, ja mistä se johtuu?”

”Niin se vatsa”, äitikin muisti. ”Siellä onkin kuulemma jotain nestettä.”

Nestettä? Vatsassa? Siis mahalaukussa? Mistä sinne tulisi nestettä, jos äidillä ei tahtonut pysyä ruoka tai pieni juomamääräkään sisällä?

Äiti ei oikein osannut selittää.

”Katsotaan sitten perjantaina”, hän sanoi jo hieman tyytymättömänä uteluun.

Lopetimme puhelun, kun äidin hengitys alkoi haukkoa.

En käsitä, miten annoin hänen vielä jäädä kotiin. Miten en pakottanut häntä sairaalaan ja heti! Kai kunnioitin häntä liikaa, en halunnut puuttua.

Enkä minä voinut kuvitella, että minun äidilleni tapahtuisi mitään ihan oikeasti vakavaa. Vakavat asiat tapahtuivat joillekin muille. Niistä luettiin naistenlehdistä ja katsottiin televisiosta.

Ei minulle mitään tapahtuisi. Ei ainakaan mitään pahaa.

5.

Perjantaina äidin lääkärikäynti unohtui minulta. Hän oli kaukana. Oli vappuaatto ja leivoimme ensi kertaa munkkeja lasten kanssa, Matti hoiti paistamisen. Minun piti tehdä gluteenitto-

mia munkkeja, koska olin erityisruokavaliolla nuorimmaisen allergioiden vuoksi, imetin vielä. Aioin lopettaa, mutten vielä ollut viitsinyt.

Illalla isä sitten soitti. Äiti oli jäänyt lääkärikäynnille ja mennyt sairaalaan.

”Hienoa”, minä sanoin helpottuneena ja ajattelin, että kyllä ne pitävät siellä huolen. ”Voiko sinne soittaa?”

”En saanut numeroa”, isä sanoi. ”Jos koetat vaikka huomenna. Haartmanin sairaala.”

Isä kehui sairaalaa upeaksi. Oli kuulemma vasta avattu, kaikki ihan uutta ja kiiltävää. Yritin hahmottaa, missä se olisi. Sain käsityksen, että jossain vanhan Laakson sairaalan liepeillä, missä minulle oli tehty 8-vuotiaana silmäleikkaus.

”Millä mielellä äiti lähti sinne sairaalaan?” kysyin vielä isältä.

”Oikein hyvällä, taisi itse oikein pyytää lääkäriltä, että pääsisi”, isä myönsi. ”Oli aika väsynyt. Ja ihmeellistä, kun ei oikein henkeä saanut. Jos siellä nyt sitten sitä tiputusta.”

Minä pureskelin huultani. Katselin pihalla hiljakseen heräviä ruohonkorsia, joita oli kovin vähän. Meille oli tehty salaojaremontti edellisenä syksynä, ja suurin osa ruohikosta oli mennyt kaivinkoneiden telaketjuihin.

”Sanoiko se lääkäri, mikä äidillä on?”

Isä kuulosti ihmettelevän kysymystä.

”Ei se. Mutta oikein miellyttävä lääkäri oli. Todella ammattitaitoinen.”

Illalla Matti väsähti lapsia nukuttaessa. Minä valvoin yksin vappuyöhön. Odotin innolla seuraavaa päivää, varsinaista vappua, jolloin hyvä ystäväni oli tulossa kylään. Meidän piti vietää railakas naisten päivä ja ilta.

Se olisi myös isän 59-vuotispäivä. Hän tuntui vielä nuorelta silloin, kun ei tiennyt, kuinka vanhaksi saisi elää.

6.

Ystäväni Anna tulisi iltapäivällä. Olisi aamu aikaa pukeutua, meikkailla, laittaa tukkaa ja sitten lähteä lasten kanssa vapputorille. Jäisin samalta reissulta kaupungille Annaa tapaamaan.

Tuntui samalta kuin viisi tai kymmenen vuotta sitten. Olla taas nuori, lapseton, yhden illan ajan!

Matti pärjäisi kyllä.

Ensin halusin kuitenkin soittaa äidille Haartmanin sairaalaan, kun en ollut illalla sitä tehnyt. Sairaala oli minulle uusi tuttavuus, en ollut edes tiennyt Haartmanin olemassaolosta. Tiesin Helsingistä vain Malmin sekä Marian sairaalan, jossa äitiä oli pari vuotta aiemmin hoidettu veritulpan vuoksi. Totta puhuen epäilin, että isä oli käsittänyt jotain väärin ja äiti löytyisi taas Mariasta.

Netistä kuitenkin löytyi Haartmanin sairaala puhelinnumeroineen. Kohtalaisen uusi se tosiaan oli, sillä Google ei aluksi löytänyt edes sairaalan kotisivua vaan pelkästään uutisia sairaalan avaamisesta.

”Haartmanin sairaala, vaihde.”

Esittäydyin.

”Etsin äitiäni Annelia. Mistähän löytäisin hänet?”

Vaihteenhoitaja pyysi minulta äidin koko nimen. Ehkä syntymäajankin. Hän kuulosti hieman väsyneeltä, ja pohdin, olisiko hän ollut koko yön vuorossa. Tunsin lievää syyllisyyttä, että häiritsin häntä työssään.

Etsiminen kesti tovin.

”Ahaa...”, hoitaja sanoi lopulta äänellä, joka kääntyi lopusta toisenlaiseksi kuin oli aluksi ollut. ”Hänet on yöllä siirretty sisätautien poliklinikalle.”

Sydän alkoi hakata. Siirretty yöllä? Se ei kuulostanut hyvältä.

Olin ollut muutamia kertoja sairaalassa itsekin ja tiesin, että yöllä ei todellakaan tehdä mitään, mitä ei ole pakko.

”Annan tästä suoran numeron”, vaihteenhoitaja jatkoi hämmästyttävän avuliaasti. Häntä ei tuntunut väsyttävän enää yhtään, ja avuliaisuus vain lisäsi häden tunnetta.

”Tästäkö tavoitan äidin?” kysyin hämmentyneenä.

”Niin”, hoitaja sanoi ja lisäsi kalpealla äänellä: ”Tai... jonkun muun.”

Kun lopetin puhelun, korvissa kohisi kaikki veri, joka minussa kiersi. Äidin piti mennä vain tiputukseen! Mitä oli tapahtunut? Mitä tarkoitti, että tavoitan jonkun muun – oliko äiti kuollut?

Soitin isälle.

”Tiedätkö, että äiti ei ole siellä Haartmanissa?”

”Täh?”

Isä kuulosti vasta heränneeltä. Hän oli varmaankin paiskinut töitä pitkälle yöhön asti, niin kuin hän yhä useammin tuntui tekevän.

Selitin tilanteen. Isä tuntui menevän sanattomaksi ja pohtivan, millainen selitys tälle voisi löytyä.

”Sinne Haartmaniin minä sen kyllä vein”, hän totesi latteasti kuin keuhkoista olisi lähtenyt kaikki ilma. Hän tarvitsi selitystä. ”Soitatko sinä sinne... Meilahteen?”

Häntä pelotti. Hän ei lopultakaan ollut mikään toiminnan mies vaan jahkaaja. Jo silloin hän sysäsi vastuun niin mielellään minulle.

Minua ei pelottanut.

”Meilahden sairaala, sisätautien poliklinikka.”

Esittäydyin taas.

”Etsin äitiäni Annelia. Haartmanista sanottiin, että hänet on tuotu yöllä teille.”

Yritin kuulostaa yhtäaikaa lujalta ja ystävälliseltä. Koska minulla oli työkokemusta terveydenhuollossa, ajattelin kuuluvani joukkoon. Ajattelin puhuvani samaa kieltä ja ainakin oikeaa murretta, jotta he haluaisivat auttaa minua. Minä halusin tulla

kohdelluksi ihmisenä enkä koneena ja sellaisena yritin heittääkin kohdella.

”Hetkinen, yhdistän.”

Puhelu yhdistyi ja soi taas. Toisessa paikassa vastattiin.

Esitin taas asiani: etsin äitiäni Annelia, joka on tuotu Haartmanista yöllä.

Hoitaja toisessa päässä meni hiljaiseksi. Minä huomasin toivovani kaikilla soluillani, ettei se tieto tulisi nyt. Ettei tämä nyt olisi se ”joku toinen”, jonka tavoitan.

Samalla hetkellä valmistauduin kuulemaan sen: olen pahoillani mutta...

”Odotatko hetken”, hoitaja sanoikin.

Maailmasta putosi hetkeksi pohja, minä syöksähdin jonnekin syvälle. Olin jo valmis, eikä sitä tullutkaan. Vai hakiko hän puhelimeen ehkä lääkäriä kertomaan pahimmasta?

Langalta alkoi kuulua voimakasta huohotusta.

”Haloo”, sanoi äitini sammunut ääni.

Huohotuksen perusteella äiti oli juossut juuri maratonin. Taustalta kuului kovaa hälinää. Mitä ilmeisimmin äiti oli päivystyspoliklinikalla jossain yleishuoneessa.

Tunsin olevani kovin karkea tavoitellessani äitiä ehkä kesken tutkimusten. Tajusin jonkun vieneen hänelle puhelimen käteen, juosseen minun asioitani. Mieleen palasi tätini, äidin pikkusiskon, päivittelyt siitä, kun äitini soitti hänelle synnytyssaliin.

”Mitä oikein on tapahtunut?” kysyin äidiltä.

”Minä...”, äiti huohotti. ”Keuhkoveritulppa... kaikki on hyvin... on kuin... norsu istuis päällä...”

Minulla laajenivat silmät päässä. Keuhkoveritulppa. Äiti oli sairastanut veritulpan pari vuotta aiemmin, ja silloin hän oli joutunut olemaan makuuasennossa, jottei tulppa nousisi keuhkoihin ja, mikä pahinta, aivoihin.

Ja nyt se oli noussut. Pahin oli tapahtunut hänen viivytelles-

sään kotona. Siksikö äiti ei saa henkeä, keuhkoihin nousseen veritulpan takia?

Nytkö hän kuolisi?

”Selvä juttu. Koeta levätä nyt”, sanoin ripeästi puhelimeen. Minulle tuli tarve päästää irti, en halunnut liata omia käsiäni äidin kuolemalla. ”Minä soitan sitten myöhemmin.”

”Soita... sitten osastolle...”, äiti sanoi hengittäen niin raskeasti, että oli vaikea uskoa hänen kuntoutuvan.

Ole hiljaa, minä halusin huutaa, ole hiljaa, ettet kuole nyt!

Suljin puhelimen ja tuijotin ympärilleni järkyttyneenä. Seisoin uuden talomme vierashuoneessa, joka aivan vastikään oli saatu tyhjennetyksi muuttolaatikkopinoista. Tyhjää, käyttämättä jäänyttä tilaa. Nojasin seinään ja nypersin ompelulaatikon kylkeä. Siellä oli paljon kankaita, nappeja, neuloja, jotka äiti oli lahjoittanut orastavan harrastuksen kyytipojaksi.

Matti ilmaantui ovenpieleen. Oli varmaan kuullut äänensävyä ja huolestunut.

”No?”

Matin kasvoilla oli sellainen ilme kuin hän olisi halunnut suojella itseään pahalta. Hän ei ollut koskaan kohdannut mitään tällaista, läheisen yöikäisen kuolemaa, enkä minä liioin. Sitähän minä olin aina pelännyt, läheisen kuolemaa. Minulle lähin kuollut oli 15 vuotta aiemmin isoisäni, joka oli vanha, ärtysä, virsiä kuunteleva mies, joka tuskin muisti edes nimeäni, saati tiesi minusta mitään.

Nytkö olisi äidin vuoro?

”Ei se kuollut vielä ole”, minä vastasin, kun en muutakaan keksinyt.

7.

Vapputori huvipuistovempaimineen ei koskaan kuulunut *minun* perheeni vappuun, mutta Seinäjoella se kuuluu asiaan, vaikka minä kaipaankin joka vuosi Havis Amandaa. Ullanlinnanmäen vappupiknikeillä emme käyneet emmekä kuunnelleet poliittisia vappupuheita, sillä vanhempani olivat jättäneet sellaisen työväenluokkaisen osan elämäänsä taakseen. Joskus 1970-luvulla he kyllä olivat astuneet vappumarsseja, mutta sittemmin uho oli haihtunut ja työn juhlan vietto kutistunut kerrostalolähiö Pohjois-Haagaan.

Joskus meillä oli kai veljeni kanssa yhteinen vappupallo, jos rahaa riitti.

2010-luvulla yksi ei riittänyt, jokaiselle piti olla oma. Rataissa istuva Maikki sai tyytyä muutaman euron hintaiseen pikkupalloon, isommat saivat Hello Kitty -pallonsa ja sirkusvempaimensa. Me aikuiset emme juuri puhuneet äidistä, ehkä muutaman sanan kuiskasimme.

Äiti oli hyvässä hoidossa. Niin vakuuttelin itselleni ja yritin keskittyä hauskanpitoon.

”Vielä yhden kerran poniratsastukseen”, lapset pyysivät vuorotellen.

Lupasin vielä yhden kerran.

Iltapäivän tullen haimme ystäväni Seinäjoen asemalta. Olin kertonut Annalle tapahtuneesta, ja hän oli ehdottanut, että jäisi sittenkin kotiin. Olin sanonut, ettei ainakaan vielä, tapahtuisi mitä tapahtuisi. Kun kerrankin oli sovittu ja järjestetty.

Kävelimme koko porukalla pari kierrosta Seinäjoen täydessä keskustassa. Vilkuilin heijastustani näyteikkunoista ja tutkin, onko otsalle taiteilemani kiekura vielä paikallaan. Ei se ollut, sillä päivä oli kovin tuulinen. Oli vienyt mukansa kaikki suunnitelmat.

Meksikolaiseen ravintolaan menimme Annan kanssa kaksin. Panin puhelimen pöydälle.

”Ihan siltä varalta, jos...”, minä sanoin enkä päättänyt lausetta lainkaan.

Anna nyökkäsi.

”Tietysti.”

Meidän piti ensisijaisesti juhlia *Veljen vaimon* kustannussopimusta. Romaanin hahmot olimme kehitelleet Annan kanssa yhdessä asuessamme Englannissa, meidän oli pitänyt kirjoittaaakin kirja yhdessä. Minä olin kuitenkin ominut sen, Anna oli kannustanut. Kai me siitä jonkin verran puhuimme. Emme kuitenkaan höpöttäneet, emme suunnitelleet suuria ja maalailleet taivaanrantoja, niin kuin meillä yleensä on Annan kanssa tapana. Sen sijaan vilkuilimme vuoroin puhelinta ja saimme puhuttua pari jäykkää lausetta ennen kuin oli taas aika vaieta.

Se soi. Lopultakin se soi.

Isä.

Minä jäädyin ajattelemaan, onko tämä se. Toivo ja helpotus virtasivat yhtaikaa. Jokainen askel, jokainen tiedonjyvä, veisi eteenpäin. En tiennyt mitä oli edessä enkä sitä, mihin suuntaan kulkisimme, mutta epä tietoisuus satoi minulta kädet ja teki toivottomaksi. Silloin ensimmäistä kertaa, niin lukemattomia kertoja sen jälkeen.

Siksi vastasin.

”Isä täällä”, hän sanoi pehmeällä äänellään. ”Soitin sinne Meilahteen.”

Olin sanonut, etten voisi enää soittaa iltapäivällä, minulla oli menoa, isän pitäisi soittaa itse. Hän oli luvannut, ja sellainen hän oli: rohkea mutta kankea. Ajattelin, ettei hän tarkoituksella minua pannut asialle, vaan hän pelkäsi, ettei osaisi toimia oikein. Pelkäsi suututtavansa vastapuolen ja pelkäsi sitä, ettei ymmärtäisi kaikkea oikein. Ei se ihan niin ollut, minä ajattelin hänestä liian kiltisti, mutta niin tekisin vielä monta vuotta.

Vertaistukea sairastuneiden omaisille ja yhteiskunnallisen keskustelun herättäjä – koskettavaa tekstiä kuolemasta, sen pelosta ja läheisyydestä

Syöpä – etenkin syöpäkuolema – on vaiettu tabu, vaikka se tuottaa kärsimystä ja tuskaa vuosittain sadoilletuhansille, niin sairaille kuin heidän läheisilleen. Selviytyjät saavat osakseen palstamillimetrejä, heistä kirjoitetaan kirjoja. He ovat taistelleet pahinta vihollista vastaan ja voittaneet. Mutta moni myös häviää taistelunsa.

Sairauden voittamat -teoksessa Henna Helmi Heinonen kertoo kolmesta vuodesta, joiden aikana hänen elämänsä muuttui täysin. Hänen molemmat vanhempansa sairastuivat syöpään ja kuolivat vain 16 kuukauden aikana, ”vaikean sairauden murtamina”, kuten sanonta kuuluu.

Kirja tulee lähelle, koskettaa ja päästää lukijan myötä-elämään odotusta, epätoivoa, surua, tuskaa, kaikkea sitä mitä sairastuneiden ja heidän omaistensa elämään kuuluu – onnen hetkiäkin, koska elämän on jatkuttava ja arjen rullattava silloinkin, kun sen tukipilarit ovat vähä vähältä murtumassa.

#kirja

WWW.KIRJA.FI

9 789513 184735

99.1

ISBN 978-951-31-8473-5

